

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

**«НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ
ВИХОВАННЯ
КОРИСТУВАЧІВ-ДІТЕЙ
У БІБЛІОТЕКАХ ДЛЯ ДІТЕЙ УКРАЇНИ»**

(програма та методика соціологічного дослідження)

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

**«НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ
ВИХОВАННЯ
КОРИСТУВАЧІВ-ДІТЕЙ
У БІБЛІОТЕКАХ ДЛЯ ДІТЕЙ УКРАЇНИ»**

(програма та методика соціологічного дослідження)

УДК 027.625(477):001
Н 35

Відповідальна за випуск А.І. Гордієнко
Укладачі: О.Б. Петренко, Є.Ю Лідерман
Редактор О.А. Кадькаленко

Національно-патріотичне виховання користувачів-дітей у бібліотеках для дітей України : програма та методика соціол. дослідж. / Нац. б-ка України для дітей ; уклад. О. Б. Петренко, Є. Ю. Лідерман ; ред. О. А. Кадькаленко. — Київ : НБУ для дітей, 2023. — 12 с.

Програму та методику соціологічного дослідження розроблено з метою вивчення сучасного стану національно-патріотичного виховання бібліотеками для дітей України та визначення реального рівня патріотичної самоідентифікації користувачів-дітей.

© Національна бібліотека України для дітей

I. ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Національно-патріотичне виховання є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави та суспільства щодо розвитку національної свідомості громадян на основі суспільнодержавних цінностей (самобутність, воля, соборність, гідність), формування почуття патріотизму, поваги до Конституції і законів України, соціальної активності та відповідальності за доручені державні та громадські справи, готовності до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності країни. Цей напрям формування національної ідентичності є важливим елементом національної безпеки.

Основні підходи до національно-патріотичного виховання дітей та молоді визначені в Указі Президента України від 18.05.2019 № 286/219 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання», а Постановою Кабінету Міністрів України від 09.10.2020 № 932 затверджено План дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 роки та Постановою Кабінету Міністрів України від 30.06.2021 № 673 затверджено Державну цільову соціальну програму національно-патріотичного виховання на період до 2025 року.

В умовах нинішньої збройної агресії Російської Федерації в Україні рівень патріотизму українців значно виріс, але необхідність у вихованні національної свідомості молодого покоління як основи консолідації суспільства і зміцнення держави залишається досить актуальною. Враховуючи нові суспільно-політичні реалії в Україні, обставини, пов'язані з російською повномасштабною війною, усе більшої актуальності набуває виховання у підростаючого покоління відданості загальнодержавній справі зміцнення країни, активної громадянської позиції тощо. Виховання підлітків на кращих прикладах героїзму нинішніх захисників вітчизни є одним із найбільш важливих шляхів формування готовності до виконання обов'язку із захисту незалежності та територіальної цілісності України.

Сьогодні вкрай необхідним постає оновлення і підвищення якості змісту національно-патріотичного виховання юних українців у бібліотеках для дітей з урахуванням їхніх вікових інтересів та психологічних особливостей. Формування сучасного змісту діяльності бібліотек для дітей спрямоване на створення умов для особистісного розвитку дітей, збереження і розвиток національно-культурних традицій, ціннісне ставлення до виховання патріота України.

Протягом останніх років бібліотеками для дітей значно активізовано роботу з національно-патріотичного виховання користувачів-дітей. За цей час вони мають певні здобутки, зокрема активно співпрацюють з місцевими державними адміністраціями, громадськими організаціями

ми в проведенні заходів з реалізації регіональних програм національно-патріотичного спрямування. Системний підхід роботи бібліотек для дітей передбачає і проведення моніторингу та оцінювання результатів своєї роботи.

Тож, враховуючи ситуацію, що наразі склалася в країні, Національна бібліотека України для дітей у 2023 році проведе Всеукраїнське соціологічне дослідження «Національно-патріотичне виховання користувачів-дітей у бібліотеках для дітей України», метою якого є отримання найбільш повної соціологічної інформації щодо сучасного стану національно-патріотичного виховання в бібліотеках для дітей країни та визначення реального рівня патріотичної самоідентифікації користувачів-дітей в умовах російсько-української війни.

II. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета дослідження: вивчення сучасного стану національно-патріотичного виховання у дитячих бібліотеках країни та визначення реального рівня патріотичної самоідентифікації користувачів-дітей в умовах російсько-української війни.

Завдання дослідження:

- проаналізувати стан, тенденції розвитку у бібліотеках для дітей національно-патріотичного виховання користувачів;
- вивчити рівень обізнаності бібліотекарів про діяльність громадських організацій національно-патріотичного спрямування в регіонах;
- визначити ефективні форми реалізації бібліотеками для дітей державної політики національно-патріотичного виховання на регіональному та місцевому рівнях;
- дослідити рівень знань користувачів-дітей про правдиву, героїчну історію України як базу для формування патріотичної свідомості, гордості за свою землю, історичне минуле;
- дослідити сформованість моральних цінностей дітей у нинішніх умовах російської військової агресії в Україні;
- дослідити розуміння «патріотизму» користувачами-дітьми;
- визначити вплив діяльності бібліотек для дітей на формування у користувачів-дітей національної ідентичності.

III. ОБ'ЄКТ І ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Об'єкт – бібліотеки для дітей та їхні користувачі-діти.

Предмет – діяльність бібліотек для дітей з національно-патріотичного виховання, розуміння поняття патріотизму сучасними дітьми.

Практична новизна полягає у виявленні та розповсюдженні новітніх практик діяльності бібліотек для дітей щодо формування відчуття патріотизму у дітей.

IV. УЧАСНИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Організатор дослідження – Національна бібліотека України для дітей:

- розробка програми і методики;
- організація дослідження;
- узагальнення отриманих даних;
- видання аналітичної довідки.

Співорганізатори – обласні бібліотеки для дітей:

- роз’яснення методики дослідження;
- забезпечення своєчасного заповнення анкет респондентами;
- збір та узагальнення даних по бібліотеках області;
- відправлення узагальнених даних та анкет у передбачуваних методикою обсягах до Національної бібліотеки України для дітей.

Бази дослідження: обласні, районні, міські, селищні, сільські бібліотеки для дітей.

Бібліотекарі – учасники дослідження:

- заповнюють таблиці;
- здійснюють відбір респондентів;
- проводять анкетування користувачів-дітей;
- заповнюють опитувальник бібліотекаря-експерта.

V. МЕТОДИ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методи дослідження.

Для вирішення поставлених у дослідженні завдань використовуються наступні методи:

- соціологічні: анкетування – анкетне опитування користувачів-учнів 5-9 класів («Анкета користувача», додаток № 1), анкетне опитування бібліотекаря-експерта («Опитувальна форма бібліотекаря-експерта» додаток № 2);
- статистичні – аналіз статистичних даних відвідуваності заходів зведеної таблиці №1 (додаток № 3).

Інструментарій.

1. Для репрезентативності вибірки в кожній базовій області потрібно провести анкетування користувачів («Анкета користувача») у кількості 50 респондентів на область (по 10 анкет з обласної, однієї

районної, однієї міської, однієї селищної та однієї сільської бібліотек для дітей). Заповнення «Анкети бібліотекаря-експерта» проводиться одним бібліотекарем із кожної обласної, міської, районної, селищної, сільської бібліотеки для дітей у всіх областях проведення дослідження (на власний розсуд ОДБ). Якщо в області немає сільських бібліотек для дітей, можна взяти в роботу 2 міські або 2 селищні бібліотеки для дітей.

2. Онлайн-анкети для заповнення створені за допомогою інтернет-ресурсу Google-форми та розміщені на Google-диску в персональних папках областей разом із таблицями, в яких зберігаються відповіді на заповнені анкети. У кожній обласній бібліотеці для дітей визначається відповідальний за моніторингове дослідження фахівець, на електронну адресу якого надсилається посилання з доступом до папки області. Доступ до таблиць із результатами анкетування окрім відповідального за дослідження фахівця обласної бібліотеки для дітей мають визначені фахівці НБУ для дітей. Особи, призначені контролювати проведення дослідження на місцях, відповідають за повне заповнення анкет респондентами.

3. Опрацювання первинної інформації на рівні області здійснюють обласні бібліотеки для дітей, на всеукраїнському рівні – НБУ для дітей.

4. Учасники дослідження – бібліотечні фахівці – достовірно заповнюють онлайн-анкету та таблицю №1 відповідно до виду своєї бібліотеки.

5. Обласні бібліотеки для дітей узагальнюють отримані дані, заповнюють зведену онлайн-таблицю №1 до 12 червня 2023 р.

V. ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

I етап. Розробка програми та методики дослідження (НБУ для дітей – березень 2023р.).

II етап. Створення е-анкет (Google-форма); збір контактних даних відповідальних фахівців від ОДБ; надання доступу до папок з дослідженням на Google-диску. Інформаційне повідомлення обласним бібліотекам для дітей щодо умов проведення соціологічного дослідження (НБУ для дітей – квітень 2023 р.).

III етап. Онлайн-анкетування респондентів базових бібліотек для дітей (обласні, районні, міські, селищні, сільські – квітень-травень 2023 р.).

IV етап. Обробка, аналіз та зведення отриманої первинної інформації співорганізаторами відповідно до методики дослідження (ОБД – червень, липень 2023 р.).

V етап. Узагальнення отриманих від обласних бібліотек для дітей даних відповідно до методики дослідження. Видання аналітичної довідки (НБУ для дітей – серпень, вересень 2023 р.).

АНКЕТА КОРИСТУВАЧА

Друже! Ти маєш можливість взяти участь у Всеукраїнському соціологічному дослідженні щодо національно-патріотичного виховання, яке проводить Національна бібліотека України для дітей.

1. Область _____
2. Бібліотека для дітей, в якій відбувається опитування:
 обласна районна міська селищна сільська
3. Твій вік _____

4. Стать: хлопець дівчина

5. Для тебе патріотизм це:

- гордість за Україну
- готовність захищати Вітчизну
- любов до рідного краю
- толерантність до людей іншої національності, які проживають в Україні

Україні

- знання історії своєї країни
- національна гідність громадянина
- дотримання національних традицій
- твій варіант відповіді _____

6. Чи вважаєш ти себе патріотом?

так ні не визначився не хочу ним бути

7. Якою мовою, як правило, ти спілкуєшся:

	Українською	Російською	Обома мовами	Іншою мовою
У сім'ї				
У навчанні				
У спілкуванні з друзями				
У громадських місцях				

8. Як ти усвідомлюєш власне почуття патріотизму?

- роблю власноруч патріотичні поробки
- відвідую патріотичні заходи
- допомагаю внутрішньо переміщеним особам

-
- читаю книжки про історичні події, сучасну війну
 - долучаюся до благодійних акцій
 - займаюся фізичною культурою, спортом
 - беру участь у військово-спортивних іграх та змаганнях
 - не маю в цьому потреби
 - інше _____

9. Що із зазначеного викликає у тебе особливу гордість за Україну?

- видатні історичні постаті України
- героїчні захисники і захисниці вітчизни
- державні символи (прапор, герб, гімн)
- культурний спадок (література, мистецтво)
- українські традиції та звичаї
- природа України, її родючі землі
- українська мова
- якості українського народу
- нічого із зазначеного
- інше _____

10. Хто або що більш за усе впливає на формування твоїх патріотичних почуттів?

- члени родини
- друзі, знайомі
- вчителі у школі
- заходи у бібліотеці
- збройні сили України
- книги українських авторів
- інформація в інтернеті, соцмережах
- інше _____

11. Чи береш особисто участь у патріотичних заходах, проектах, що проводить бібліотека?

- так ні, тільки відвідую взагалі не відвідую

12. Оціни рівень роботи з національно-патріотичного виховання своєї бібліотеки за п'ятибальною шкалою, де:

- 1 – низький, 2 – нижчий за середній, 3 – середній,
4 – високий, 5 – дуже високий

Дякуємо за відповіді!

АНКЕТА БІБЛІОТЕКАРЯ-ЕКСПЕРТА

Шановний (-на) колего! Просимо взяти участь у Всеукраїнському дослідженні щодо національно-патріотичного виховання.

1. Область _____

2. Бібліотека для дітей, в якій відбувається опитування:

обласна районна міська селищна сільська

3. Вкажіть кількість заходів з національно-патріотичного виховання, проведені бібліотекою у 2022 році _____

з них онлайн _____

4. Кількість відвідувань цих заходів _____

з них онлайн-переглядів _____

5. Які конкретні заходи національно-патріотичного спрямування проводилися з дітьми внутрішньо переміщених осіб _____

6. Назвіть читацькі об'єднання національно-патріотичного спрямування, що діють у бібліотеці _____

Якщо об'єднання відсутні, поставте позначку

7. Які форми роботи з національно-патріотичного виховання користувачів-дітей, на Вашу думку, є найбільш ефективними _____

8. З якими громадськими та місцевими організаціями співпрацює Ваша бібліотека з питань національно-патріотичного виховання користувачів-дітей _____

9. У реалізації яких проєктів та програм національно-патріотичного спрямування обласного, місцевого значення бере участь Ваша бібліотека? _____

10. Яка кількість книжок за тематикою російсько-української війни 2014-2023 років є в наявності у фондах Вашої бібліотеки? _____

Дякуємо за відповіді!

Таблиця № 1. Відвідування заходів з національно-патріотичного виховання

Область _____

№ з/п	Вид спеціалізованої бібліотеки для дітей	Усього користувачів за ЄРК станом на 01.01.2023 р.	з них внутрішньопереміщених осіб	Кількість заходів з національно-патріотичного виховання	з них онлайн заходів	Усього відвідувань заходів з національно-патріотичного виховання	з них онлайн-відвідувань
1.	Обласна						
2.	Районна						
3.	Міська						
4.	Селищна						
5.	Сільська						

Національно-патріотичне виховання користувачів-дітей у бібліотеках
для дітей України
(програма та методика соціологічного дослідження)

Відповідальна за випуск А.І. Гордієнко
Укладачі: О.Б. Петренко, Є.Ю Лідерман
Редактор О.А. Кадькаленко
Комп'ютерна верстка Н.В. Ярчак
Підписано до друку 16.03.23 р.
Зам. № 7. Наклад 25 прим.

Видавець та виготовлювач
НБУ для дітей
вул. Я. Корчака, 60, м. Київ, 03190
Тел./факс: 400-65-87, тел.: 400-39-96, 400-41-44
www.chl.kiev.ua
library@chl.kiev.ua

Видавець та виготовлювач
НБУ для дітей
вул. Я. Корчака, 60, м. Київ, 03190
Тел./факс: 400-65-87, тел.: 400-39-96, 400-41-44
www.chl.kiev.ua
library@chl.kiev.ua